

UWAGI do projektu Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2014 (KPGO2014)

Tomasz Wollny (hydroxy@o2.pl)
31 sierpnia 2010
STE-Silesia.org

via e-mail: justyna.kuzniar@mos.gov.pl

Wersja elektroniczna:

Projekt KPGO2014 z 30 lipca 2010: <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/projekt.pdf>

Analiza BIO (prof. Jędrczak): <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/bio.pdf>

Prognoza zmian (dr Szpadt): <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/prognoza.pdf>

Oszacowanie kosztów: <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/koszta.pdf>

Niniejsze uwagi STE Silesia: <http://ste-silesia.org/listy/MOS20100831.pdf>

Zażalenie STE na rezygnację z przeprowadzenia SOOŚ: <http://ste-silesia.org/listy/MOS20100812.pdf>

Rozdział 7 KPGO2014

W dniu 12 sierpnia 2014 roku nasze stowarzyszenie złożyło na ręce Ministra Środowiska **zażalenie**¹ na decyzję o rezygnacji z przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko. stoi w sprzeczności z art. 48 ust 2 uoos, gdzie odstępienie może dotyczyć „wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje w ustaleniach przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy”.

Odstąpienie nie jest też wystarczająco uzasadnione zgodnie z art. 48 ust 3 oraz art. 49 uoos. Wg naszej oceny wszystkie gminne, powiatowe czy wojewódzkie Plany Gospodarki Odpadami nie wskazują konkretnych technologii ani lokalizacji dla instalacji zagospodarowania odpadów, mimo tego dla tych planów wymaga się SOOŚ. Brak też analiz dla uzasadnienia odstąpienia od przeprowadzania SOOŚ wymaganej w art. 49 uoos.

Lektura projektu wskazuje, że zmiany są istotne, a niektóre wyliczenia bardzo konkretne, łącznie z przeszeregowaniem pewnych typów technologii do określonego typu zabudowy². Szczegółowe uzasadnienie znajduje się w zażaleniu.

Rozdział 5.1 KPGO2014: nierównomierny rozwój kraju w gospodarowaniu odpadami

Przygotowaliśmy tabelę ilustrującą zróżnicowanie w przewidzianych kwotach³ inwestycyjnych w gospodarkę odpadami w przeliczeniu na mieszkańca oraz na tonę wytworzonych odpadów.

¹ <http://ste-silesia.org/listy/MOS20100812.pdf>

² <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/koszta.pdf> - przyseregowanie instalacji termicznych dla obsługi jedynie dużych miast, podział instalacji MBP na „proste” i „złożone” w zależności od typu zabudowy.

³ <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/koszta.pdf>

KPGO 2014 - projekt									
Oszacowanie kosztów inwestycyjnych w zakresie instalacji i obiektów do zagospodarowania odpadów komunalnych w Polsce w latach 2011-2020									
Miasta	Ludność mln	Ludność %	Odpady tys. ton	Odpady %	Inwestycje bez składowisk w mln EUR	Składowiska min EUR	Inwestycje łącznie mln EUR	Inwestycje EUR/tona	Inwestycje EUR/osoba
39 miast <100 tys. os.	10,960	28,73%	4013	40,01%	2235	134	2370	590	216
47 miast <50 tys. os.	3,200	8,39%	1170	11,67%	207	134	341	291	107
Miasta 10-50 tys os.	9,126	23,92%	2916	29,07%	826	134	960	329	105
Tereny wiejskie	14,859	38,95%	1931	19,25%	128	163	291	151	20
Składowiska								średnio/os.:	średnio/os.:
Suma	38,145	100%	10030	100,00%	3396	566,15	3962	395	103,86

Już pobieżna analiza wskazuje, że dla terenów wiejskich planuje się większe inwestycje w składowanie odpadów niż w inne, bardziej ekologiczne technologie gospodarowania odpadami, które stoją wyżej w hierarchii postępowania z odpadami z nowej ramowej dyrektywy odpadowej 2008/98/EU z 22 listopada 2008 roku.

Konkretnie wg opisu w dokumencie na 1931 tys. ton produkowanych odpadów zamierza się składować 1700 tys. ton. Suma inwestycji (291 mln EUR) dla instalacji mających zabezpieczać zgodną z prawem utylizację odpadów dla 39% obywateli RP wynosi zaledwie⁴ 7,3% całkowitej kwoty inwestycyjnej wskazanej w KPGO2014 dla całego kraju. Różnica w kwocie dofinansowania na głowę mieszkańca terenów wiejskich w porównaniu z mieszkańcami 39 największych miast jest ponad⁵ 10-krotna.

Tymczasem tereny nieurbanizowane obejmują doskonałą część naszego kraju. Prawie wszystkie obszary Natura 2000, parki narodowe i inne formy ochrony terenów najcenniejszych przyrodniczo znajdują się na terenach nieurbanizowanych gmin wiejskich i wiejsko-miejskich. Z tego powodu taka forma alokacji środków inwestycyjnych nie może być korzystna dla środowiska, tym bardziej, że wspierane będą w największym stopniu najbogatsze gminy w Polsce. Zakonserwuje to niekorzystne sposoby gospodarowania odpadami przez mieszkańców mniej zamożnych gmin wiejskich, jak dzięki wysypiska, palenie odpadów w paleniskach przydomowych czy wylewanie nieczystości ciekłych do rowów, rzek i jezior. Jak wykazuje najnowszy raport KASHUE-KOBIZE⁶ rolnictwo i hodowla jest w istotny sposób odpowiedzialne za emisje amoniaku i podtlenku azotu do powietrza. Brak skutecznych instalacji do fermentacji biomasy roślinnej i odchodów zwierzęcych powoduje, że wody powierzchniowe są użyźniane fosforem a ujęcia wody zatrutowane bakteriami Coli.

Nie wchodząc daleko w technologię czy chemizm gospodarowania odpadami, warto zwrócić uwagę, że taki ważny dokument jakim jest KPGO2014 powinien zawierać analizę LCA dla różnych gazów cieplarnianych i metali ciężkich, uwalnianych do środowiska podczas gospodarowania odpadami. Analiza ta powinna być wykonana na poziomie krajowym, by móc uchwycić skuteczność

⁴ 291 mln / 3962 mln = 7,3%

⁵ 216 EUR/os : 20 EUR/os → 10,8:1

⁶ Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji, Poland's Informative Inventory Report 2010 Submission under UN ECE Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, marzec 2010 (<http://www.kashue.pl>)

gospodarowania odpadami. Poniższa tabela⁷ pokazuje, jak różne, zaproponowane w KPGO2014 technologie zagospodarowania odpadami wpływają na emisję gazów cieplarnianych.

Instalacja	Emisja CO₂ (g CO₂eq na kg*rok)
Składowisko - bez odgazowania	900g CO ₂ eq/kg*a
Składowisko - z odgazowaniem	640g CO ₂ eq/kg*a
Spalarnia odpadów R1/D10=0,65	321g CO ₂ eq/kg*a
MBT/MBS (zgodne z BREF 2006)	150g CO ₂ eq/kg*a
Kompostownia (prosta-złożona)	.-50g..+50g CO ₂ eq/kg*a

Propozycje składowania odpadów na terenach wiejskich oraz „prostych technologicznie” (co to oznacza?) instalacji MBP dla mniejszych miasteczek spowoduje, że ogólny bilans CO₂ może wyjść mniej korzystny niż dla wariantu bez drogich spalarni, za to z pewnym nieprzekraczalnym technologicznym poziomem minimalnym dla każdego ZZO, w pełni zgodnym z zaleceniami BREF/BAT⁸.

Analiza jest konieczna już choćby z tego względu, że jej wynik (wybór wariantu najlepszego dla środowiska) może i powinien mieć istotny wpływ nad dalszymi pracami nad KPGO2014, w tym nad wyborem technologii i lokalizacji, które będą musiały być zaproponowane w bardzo szczegółowych⁹ wojewódzkich PGO.

WPGO muszą być jednak sporządzone w pełnej zgodności z KPGO2014

Rozdział 2.3.5 oraz 4.3.5 KPGO2014 – odpady opakowaniowe

Rozdział 2.3.5, a szczególnie tabela nr 18 ze strony 38 opracowania, jest całkowicie nieczytelna, do tego w kilku punktach sprzeczna. W jaki sposób mogło się w roku 2006 okazać, że ilość opakowań podlegających obowiązkowi recyklingu oraz odzysku jest wielokrotnie większa niż ogólna ilość wprowadzonych na rynek opakowań?

Podsumowanie liczby opakowań dla roku 2008 (7829,1 tys. ton) nie zgadza się z podanymi ilościami konkretnych frakcji opakowań (suma: 4173,7 tys. ton). Skąd ta różnica?

Zadziwia też bardzo wysoki poziom recyklingu papieru i tektury (830 tys. ton w skali kraju)

⁷ Ekwiwalent dwutlenku węgla (CO₂ eq) jest sumarycznym przelicznikiem emisji wszystkich gazów cieplarnianych (CO₂, CH₄, N₂O) przeliczonym zgodnie z tabelami panelu IPCC na kilogram odpadu i rok. Emisje ze składowisk są wyliczone wg „modelu berlińskiego”, emisja (kopalnego) CO₂ dla spalarni za „Bilitewski/Faulstich”, emisje dla systemów MBT za „Klimarelevanz2009” Saksońskiego Ministerstwa Środowiska. Ujemna wartość oznacza, że dany sposób gospodarowania odpadami mniej emituje gazów cieplarnianych niż było wyemitowanych przy produkcji (dla przykładu: recykling aluminium: -1927g/kg*a)

⁸ Europejskie dokumenty referencyjne dla najlepszych dostępnych technik, wymagane m.in. przez art.143 p.o.ś. oraz nową dyrektywę IPPC 2008/1/EU w brzmieniu z 7 lipca 2010 roku. (<http://eippcb.jrc.es/reference/>)

⁹ Zgodnie z nowelizacją ustawy o odpadach z marca 2010 roku, nie trzeba będzie sporządzać gminnych i powiatowych PGO, za to WPGO będą w bardzo dokładny sposób regulować ilość, lokalizację i przeszerogowanie gmin do danych instalacji

Pomijając te sprzeczności wymienione rozdziału nie odpowiadają na podstawowe pytanie, czy odpady opakowaniowe, które znajdują się jako „frakcja lekka” w strumieniu odpadów komunalnych¹⁰ wymagają selektywnej zbiórki w celu dotrzymania normy odzysku i recyklingu dyrektywy 94/62/EU. Z tabeli 18 można byłoby wnioskować, że z tych 4,2 mln ton odpadów opakowaniowych odzyskujemy prawie 2 miliony ton (43%) co pozwala nam spełniać wymagania tej dyrektywy. To by zaś sugerowało, że pozostałe opakowania w strumieniu odpadów komunalnych można wykorzystać energetycznie czy też składować (szkło).

Stoi to w sprzeczności z zasadą „zanieczyszczający płaci”, gdyż za odpady opakowaniowe powinien płacić konsument: czym więcej konsumuje, tym jednostkowo więcej powinien płacić.

Z tego powodu wg naszego stowarzyszenia wszystkie bez wyjątku odpady powinny wyjść poza władztwo gminy/wytwórców i stać się własnością firm lub handlu wprowadzających je na rynek, tak jak jest to w licznych krajach EU (system DSD w Niemczech, ARA w Austrii...)

Za każde opakowanie powinna być pobierana opłata recyklingowa, która zawierałaby w sobie nie tylko koszt ponownego przetworzenia czy utylizacji, ale także zbiórki i transportu. Takie „darmowe” dla mieszkańców **pojemniki na frakcję lekką z żółtą klapą** byłyby zachętą do selektywnej zbiórki oraz dobrym narzędziem przeciw paleniu odpadów w piecu, gdyż po co je palić, skoro można je z darmo oddać. System ten wspierałby także odrodzenie się kaucji za opakowania wielorazowe lub fantów za butelki jednorazowego użytku.

Pozostawienie odpadów opakowaniowych w gestii gmin/wytwórców nie jest działaniem zgodnym ze społeczeństwem recyklingu oraz zasady „zanieczyszczający płaci”, gdyż to całe społeczeństwo gminy będzie musiało ponosić koszt spalania takich odpadów lub ich przygotowania do współspalania niezależnie od ilości produkowanych odpadów opakowaniowych na osobę.

Rozdział 4.1 KPGO2014 – bioodpady

KPGO 2014 nie wyciąga wniosków z dwóch opracowań¹¹ źródłowych autorstwa prof. Jędrzaka oraz dr Szpadta, gdzie wskazuje się na fakt **centralnej roli bioodpadów¹² i ich selektywnej zbiórki u źródła** w sposobach ograniczenia ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji¹³. Praktycznie dla żadnego z typów zabudowy nie przewidziano obowiązkowej selektywnej zbiórki u źródła. Wg dokumentów źródłowych dla KPGO kluczowym będzie rok 2013, kiedy ok. 7 milionów ton odpadów należy przetworzyć mechaniczno-biologicznie lub termicznie.

---

¹⁰ Badania STE Silesia z roku 2009-2010 wykazują, że frakcja lekka to mniej więcej 30% wagowych i 50% objętościowych odpadów domowych.

¹¹ Prof. Jędrzak: „Analiza dotycząca ilości wytwarzanych oraz zagospodarowanych odpadów ulegających biodegradacji” 04.2010 - <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/bio.pdf>; dr Szpadt: „Prognoza zmian w zakresie gospodarki odpadami” 03.2010 <http://ste-silesia.org/dokumenty/KPGO2014/prognoza.pdf>

¹² Definicja bioodpadów zgodna z nową ramową dyrektywą odpadową 2008/98/EU z 22 listopada 2008 oraz z Zieloną Księgą bioodpadów z 3 grudnia 2008.

¹³ Zgodnie z art. 5 dyrektywy 1999/31/EU (składowiskowej)

Wg naszego stowarzyszenia nie ma najmniejszych szans, by do końca 2013 roku powstała choć jedna spalarnia. Najbardziej zaawansowany projekt w Szczecinie, posiadający zgodę społeczną (umowa¹⁴ społeczna z lipca 2010 roku) na elektrownię RDF na 150 tys. ton rocznie powstanie najprawdopodobniej pod koniec 2014 roku. Inne projekty spalarniowe będą musiały przejść pełną drogę odwoławczą, co spowoduje ich ewentualną realizację w roku 2015 lub później. Nawet jeśli wszystkie planowane w POliS działania 2.1 12 spalarni powstało, to nadal pozostaje problem ok. 4,5 mln ton odpadów do zagospodarowania.

Przerzucanie problemu bioodpadów na instalacje MBP mija się z ich celem, gdyż instalacje te są stworzone nie do przerobu bioodpadów, ale do przerobu odpadów resztkowych po segregacji w celu ich biologicznej stabilizacji (produkcja deponatu do składowania) lub wytworzenia paliw alternatywnych (produkcja RDF w MBP lub stabilatu w MBS do wykorzystania energetycznego).

Instalacje MBP są po prostu zbyt duże i drogie by mogły być stosowane na skalę mniejszych miast powiatowych, dodatkowo kompost z takich instalacji nadaje się jedynie do rekultywacji składowisk.

Brak odniesienia do pojęć „produkt uboczny” i „koniec właściwości odpadów” z nowej dyrektywy ramowej w odniesieniu do bioodpadów. Tymczasem kompost (lub przefermentowane resztki z biogazowni) z selektywnej zbiórki mogą być cennym substytutem ziemi ogrodowej co pozwala na wyjęciu tego produktu recyklingu biologicznego z ewidencji odpadów. Szczególnie interesująco wyglądają technologie¹⁵

- Kompostowni dżdżownicowych (dżdżownice kalifornijskie)
- Solarne suszarnie biomasy (paliwo dla energetyki)

w celu ich wdrożenia w mniejszych miejscowościach lub na terenie dzielnic miejskich (jako instalacje dodatkowe przy „centrach recyklingu”).

Warunkiem jednak takich strategii jest selektywna zbiórka u źródła bioodpadów. Jest to praktykowane już zarówno w miastach, które nie planowały spalarni odpadów (Opole, Radom) jak i w miastach, gdzie spalarnia odpadów jest planowana (Toruń, Gdańsk). Na szczególną uwagę zasługują działania Opola, gdzie zbiórkę bioodpadów realizuje się jedynie w zabudowie wielorodzinnej, w tym w blokach z wielkiej płyty oraz Gdańska, gdzie wprowadzono¹⁶ powszechny system zbiórki z podziałem na mokre-suche.

Podsumowanie:

Wg naszego stowarzyszenia:

---

¹⁴ <http://ste-silesia.org/listy/UMSZ20100715.pdf>

¹⁵ <http://www.umweltbundesamt.de/best-practice-mwm/> - serwis tłumaczony na język polski przez STE Silesia na targi POLEKO 2010 w porozumieniu z uba.de

¹⁶ <http://www.gdansk.pl/systemdualny>

1. Polska nie jest jeszcze gotowa do wprowadzania zaawansowanych systemów termicznych bez wcześniejszego ustalenia „granic recyklingu” – co pozwoli określić ilość frakcji resztkowej / energetycznej do wykorzystania termicznego
2. Postulujemy, by kwoty przeznaczone na spalarnie odpadów na LPI POliŚ działanie 2.1 przeznaczyć na mniejsze projekty konkursowe w celu wybudowania sieci przerobu mechaniczno-biologicznego, sortowni, kompostowni i fermentowni do końca roku 2013 (rok krytyczny)
3. Wprowadzić ustawę o bioodpadach – w jej ramach wyznaczyć prymat recyklingu biologicznego nad energetycznym wykorzystaniem frakcji mokrej oraz selektywną zbiórkę u źródła.
4. Należy wyrównać wysiłek inwestycyjny dla wszystkich regionów kraju.
5. Należy przekuć pojęcia „produkt uboczny” oraz „koniec właściwości odpadów” na cele KPGO2014
6. Należy przekazać wszystkie odpady opakowaniowe pod władztwo handlu i przemysłu (organizacji odzysku) z obowiązkiem odbioru wszystkich wyselekcjonowanych odpadów opakowaniowych.
7. Należy przeprowadzić Strategiczną Ocenę Oddziaływania KPGO na Środowisko, w tym poprzez analizę LCA różnych wariantów.
8. Brak promocji „centrów recyklingu¹⁷” – dobrowolnych punktów oddawania odpadów , które ze względu na ilość lub rodzaj nie powinny trafiać do przydomowych pojemników:

¹⁷ Opis: <http://ste-silesia.org/listy/RMOP20100815.pdf>